

MONAHUL EUHARIST

CLIFE DE HAR
Capete ascetice

DOXOLOGIA
Iași, 2024

NUMAI ÎN HRISTOS NE PUTEM REGĂSI PE NOI ÎNȘINE

Prolog

În vremurile noastre grăbite, a zăbovi pentru a scrie o carte elaborată după toate rigorile artei impune niște exigențe care nu sunt la îndemână oricui, parte și din pricina grijilor coplesitoare ale vieții. Nici monahul, împărțit în nenumăratele-i ascultări, nu este scutit de această grabă și de acest vertij al grijilor și activităților zilnice. Cu greu mai poate monahul astăzi să-și tragă sufletul, barem să mai citească o carte, necum să mai scrie una! Monahii, care de la început au fost cărturari și învățați, sunt puși astăzi, din pricina grijilor vieții, în situația de a nu mai avea nici o preocupare duhovnicească, abia mai au timp de rugăciune, care este menirea lor de căpătâi. Ce-i de făcut atunci? Să ne lăsăm pradă acestei împrăștieri în gânduri și îndeletniciri materialnice, să abandonăm cu totul orice preocupare de cunoaștere a sinelui, să înăbușim în noi orice zbor către cer, către lumea curată a ideilor și a gândurilor frumoase despre Dumnezeu,

despre oameni, despre viața duhovnicească, despre patimi și virtuți? Dorul nostru de înțelepciune să îl sufocăm pentru că suntem sufocați de grija traiului de mâine? Monahul care notează aceste rânduri nu a găsit nici el răgazul de a sta „la masa lui de brad” sau de stejar și a elabora o carte după toate exigențele și canoanele obișnuite preocupărilor de acest fel. Aceste smerite însemnări nu au fost făcute într-un timp determinat, ci au fost notate în pripă, printre picături, atât cât mi-a îngăduit ascultarea zilnică. M-am inspirat în acest mod de scriitură de la un poet cipriot din secolul trecut, copleșit și el de stringențele timpului fugar. E vorba despre reputatul poet Kostas Montis, care a inventat *Clipa*. În volumul său de versuri, intitulat pe grecește Στιγμές (*Clipe*), el surprindea „clipele” de inspirație poetică și le immortaliza în versuri foarte scurte, esențializând extrem ideea sau trăirea poetică pe care micul său poem o descria. Mulți au asemănat metoda aceasta de scriitură cu tehnica haiku sau cu rubaiatele lui Omar Khayam, fără a pune însă semn de identitate între ele. O, minunată filosofie pentru vremurile noastre grăbite și sprintăre! De la Kostas Montis am împrumutat și eu această metodă în alcătuirea *Clipelor de har*. Am încercat și eu să esențializez unele aspecte din experiența viețuirii noastre ascetice, fără a le prezenta exhaustiv, evident, nici nu mi-ar fi cu putință aceasta. Am condensat în aceste *Clipe de har*, la întâmplare, în ordinea în care ele s-au petrecut, trăiri, idei, frământări, gânduri mai

mult sau mai puțin înțelepte, izvorâte toate din dorința unei împărtășiri, nimic mai mult decât a unei împărtășiri de viață, fără pretenția de a da lecții sau a dăscăli pe cineva și fără pretenția că ele exprimă adevăruri ultime inexpugnabile. Unele sunt simple cugetări spontane, doar niște frânturi de gânduri fugare, care se adresează fraților mai simpli și începători ca mine în viața monahală, pentru care cer iertăciune fraților mai înțelepți, mai învățați și mai sporiți duhovnicește. Dar, în general, aceste microcugetări sunt, de fapt, învățăminte pe care le-am tras eu însumi în urma atâtor poticniri pe cale, în urma atâtor ispite și chiar căderi, voind a preveni, poate, alte împiedicări, alte poticniri, alte căderi în cei mai tineri și neexperimentați. Cartea aceasta, alcătuită din mici fărâme, oferă celor mai tineri un ospăț duhovnicesc frugal și destul de sărac, mărunțind hrana tare în dumicați mici și ușor de digerat. Să-mi fie cu iertare dacă, greșind, supăr pe cineva. Pentru eventualele greșeli nu e nimeni vinovat decât numai neiscușița și negliobia mea!

MONAHUL EUHARIST

1. Când ne îndreptăm, atunci cade asupra noastră dreapta judecată a lui Dumnezeu, mai bine zis, osânda lui Dumnezeu. Dar când, dimpotrivă, ne smerim noi și ne recunoaștem sincer păcatele noastre, atunci vine să ne judece și să ne îndreptățească mila lui Dumnezeu. Înfricoșător lucru! Pe cât de ușor putem să ne câștigăm mântuirea, pe atât de ușor o putem pierde! Totul este în dispoziția inimii noastre.

*

2. De altminteri, îndreptățirea nu înseamnă nimic altceva decât dorința de a rămâne, de a stăruie în păcat. Pentru Dumnezeu lucrul cel mai grav nu a fost că primii oameni au mâncat din pom, El putea cu ușurință să le ierte acest păcat, dacă Îl credem cu adevărat Atotputernic, ci când a văzut că omul nu arată pocăință și se îndreptățește, atunci a devenit evident că păcatul conlocuiește cu omul și omul nu vrea cu nici un chip să lepede păcatul. Urmarea a fost, desigur, izgonirea din Rai. Omul care stăruie în păcat e ca și cum s-ar înveșnici în răutate. Să nu stăruim, să nu rămânem în păcat, pentru că acest lucru nu este omenesc, ci drăcesc. Îndreptățirea

Fc. 3, 1-7

alungă pocăința, lipsa pocăinței alungă mila lui Dumnezeu și aduce în loc judecata Lui.

*

3. Dumnezeu știe totul, fiindcă este Atotștiutor. Prin tot ceea ce face, iconomic, ne descoperă și nouă, vrea ca și noi să cunoaștem și să ne cunoaștem pe noi înșine, să conștientizăm, fiindcă dacă nu (ne) cunoaștem, cum ne putem îndrepta?

*

4. Rugăciunea monologică sau de un singur gând este Raiul, pacea Raiului, fața lină și senină a Domnului pe care strălucește frumusețea, este dialog cu această frumusețe a Lui, comunicare cu El. Legătura dragostei, unire. Toate acestea sunt simple cuvinte, cele mai importante însă sunt starea, trăirea, pocăința și străpungerea, bucuria, lacrima, pe care le simți în ceasul rugăciunii, adierea lină a Duhului, seninul minții.

*

5. Hristos este Cel ce dă sens vieții noastre. El singur, unicul. Restul e vânăre de vânt. De fapt, nu contează ce faci, ce activitate desfășori pe pământ, asta este foarte puțin semnificativ, de vreme ce toate ale noastre sunt supuse deșertăciunii și stricăciunii. Important este însă să faci bine și nu rău. Să lași

În urma ta timp frumos împodobit cu fapte bune, astfel timpul capătă sens, se înveșnicește în bunătate, pe când faptele rele lasă în urmă cenușa unui timp ars de patimi, de păcate... Și cumplită este apăsarea acestui timp. Și când vezi că a trecut și nu ai cu ce să-l mai răscumperi, e deznădăjduitor. E cumplit! Fiindcă timpul pierdut în păcate se judecă din perspectiva faptelor bune pe care le-ai fi putut face în timpul acela, lumina pe care o ai fi putut răspândi în jurul tău... O, Doamne, dă-mi să-mi răscumpăr timpul acela! Dar iată că cer imposibilul! În trecut nu se mai poate face nimic, e pecetluit, întunericul trecut rămâne iremediabil întuneric. Numai în viitor mai putem schimba ceva. Sau poate numai în prezent... Pentru trecut avem numai pocăința și lacrima. Pentru viitor, rugăciunea.

*

6. Să știe nevoitorul că nici o patimă nu se lucrează pentru ea însăși, săgeata ei țintește întotdeauna spre un scop mai mare, spre o patimă mai mare, spre a-ți săpa o groapă a căderii mai adâncă. Lăcomia pântecelui, de pildă, nu te atacă doar ca să te îmbuibe până nu te mai poți mișca. Ci vrea să te facă întâi moleșit la rugăciune, să nu-ți faci canonul și apoi, descoperit fiind, să te predea legat unui drac mai mare, curvia. După ce

te leagă și mai strâns cu curvia, îți aduce ură față de Biserică, te împiedică să te duci la biserică, fie având trândăvia ajutor, fie aducându-ți falsul pretext al păcătoșeniei. Și apoi, scopul tuturor scopurilor patimilor acesta este: despărțirea de Hristos și potrivnicia sufletului față de El. Așa lucrează patimile. Așa crește și sporește în noi păcatul. Și totul se întâmplă cu iuțimea fulgerului, astfel încât sufletul să piardă într-o singură clipă toată agoniseala lui dobândită cu mare osteneală. Tot așa și cu înșelarea, mai întâi începe cu o amăgire mică, aparent nesemnificativă. Apoi, din înșelare în înșelare, totul țintește spre Persoana lui Hristos. El este ținta oricărui atac diavolesc. Pe El vrea să-L răpească diavolul din sufletul nostru. Prin noi, diavolul Îl atacă pe Hristos direct. De ce? Fiindcă suntem foarte importanți pentru Hristos. Pe El Îl doare căderea noastră. Acum, dacă noi ne învoim până în sfârșit cu diavolul, tabără făcând cu el, adică devenindu-i aliați, durerea lui Hristos este neînchipuit mai mare, precum și paguba noastră. Să știe nevoitorul că limită în păcat nu există. Un păcat îl atrage pe altul, groapa stricăciunii se adâncește tot mai mult, păcatul crește și sporește în noi pe măsura nepăsării noastre! Totuși păcatul nu este infinit, așa cum este Binele, pentru că Dumnezeu

îi pune limită. El îl poate țărături de la început, dar ne lasă pe noi să luptăm până la sânge, pentru a ne învăța să-l urâm din tot sufletul și din tot cugetul nostru, așa cum și El Însuși îl urăște. Trebuie să știm însă că Dumnezeu ne poruncește să urâm păcatul, și nu pe păcătos. Aleargă la Biserică, suflete, unde este limanul și izbăvirea, unde se rupe lanțul patimilor! De ai căzut, nu zăbovi, aleargă iute la pocăință!

*

7. Sufletul nu-și cunoaște robia față de patimi decât atunci când gustă, fie și puțin, din seninul libertății față de patimi, din lina nepătimire. După ce a gustat puțin și a primit ca un fel de rază a zorilor dumnezeiești, nu mai dorește nimic altceva decât libertatea față de patimi. Atunci lacrimile-i țâșnesc ca un izvor în cererea lui către Domnul, cerându-I neîncetat să fie slobozit din grosolănia patimilor pe care și-a văzut-o și să fie învrednicit de adevărata libertate al cărei senin l-a contemplat pentru o clipă. Doamne, luminează-mi întunericul!

*

8. Sau cum spune Sfântul Neofit Zăvorâtul¹: Străinul în țară străină ajunge să-și iubească robia...